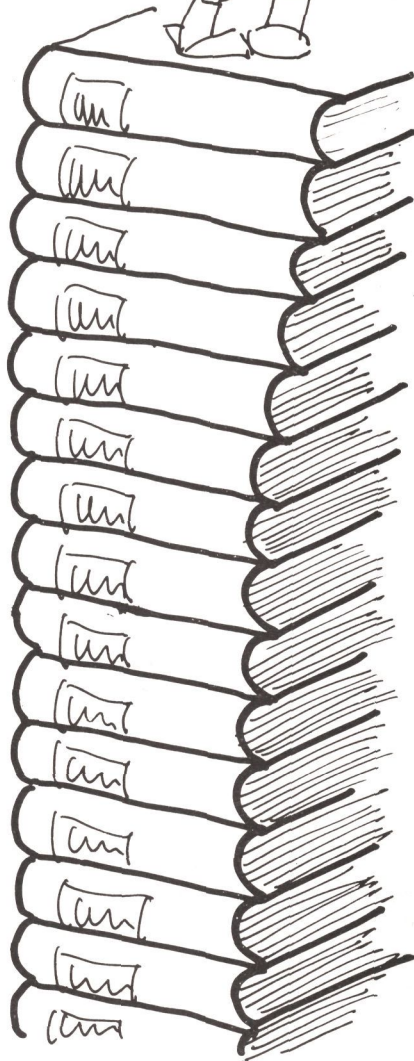

ENEKOK ERDARAZ IRAKURTZEN DU

Ama euskalduna da, aita euskaldunberria, biak erdal eskoletan irakasleak. Hamalau urteko semea ez da erraza izan euskaraz haztea. Ikastolan dabil, txiki-txikitatik irakurzale porrokatua da. Aitak umearekin batera, tsu ikasi du euskara, polliki-polliki. Biek irakurgai berdinak irakurtzen ziztuzten. Nahiko euskara pobrea da etxe honetan entzuten dena.

Azken aldian, baina, Enekok erdaraz irakurtzera jotzen du geroz eta gehiagotik. Zergatik

Irudimenak eskatzen dio

Euskarazko irakurgaiak ez omen diote ezer esaten. Honelaxe esplikatzen dit berak: niri orain literatura interesatzen zait, ez kontua bakarrik. Eta literatura zer den, galdetzen diodanean, «literatura deskribizioak eta dira».

Euskarazko liburuetan (Tximista saila da Enekok oso-osorik irakurrita daukana) dena kendu-egin dute eta ipuina bakarrik utzi. Nik, lehen, zergatzen den bakarrik jakin nahia nuen. Baina orain deskribizioak eta gehiago interesatzen zaizkit.

Amak esaten didanez, lehendik irakurrita dauzkan liburuak ari omen da berriro irakurtzen, gaztelaniaz orain. Eta orduak egoten omen da orrialdeak eta orrialdeak irakurtzen, behin eta berriro: deskribapenak dira, paisajeak, etab.; eta bere apunteak hartzen ditu: esaldi politenak, hitz poetikoenak.

Euskarazkoetan –jarraitzen du amak– hori dena kenduta edo oso laburtuta dago. Narrazioari kolore «artistikoa», fantastikoa ematen diona, ordea, horixe da.

Irakurgai horiek ondo daude hamairu urte ingurura arte. Gero beste zerbait behar da eta euskaraz Enekok ez da bere gustukorik aurkitzen. Tebeoetatik datorren ume irakurleari, izan ere, lehenengoan akzioa bakarrik interesatzen zaio. Gaxtetu ala, berriz, geroz eta gehiago, irudimena beteko dion mundu literarioa bilatzen du. Deskribapenek eta ematen diote hori. Literarioki ez dute asko balioko, baina irudimenaren eske bati erantzuten diote. Eneko mundu fantastiko batetara irakurtzen hasi da eta hor bere irudimenterentzat posibilitate zabalak aurkitzen ditu.

Hitz poetikoen magia

Badago beste zerbait ere: hitz poetiko ezezagunen magia. Guk geuk ere, gogora ezazu, nolako emozioa sentitzen genuen hamalau urterekin, **céfiro** eta horrelakoak erabiltzen asmatzen bagenuen konposizioetan. Nolako deskubrimenduak!

Enekok asko erabiltzen du hiztegia. Baina gaztelaniazkoa, hor ere, geroz eta gehiago. **Kopurua** edo **gatazka** zer den hiztegian bilatzea lana da, eta aspergarria da. Baina *labios de rubí, el rosicler de la aurora*, beste satisfakzio bat da hori. «Poesía eres tú». Behin bakarrik edukitzen dira hamalau urte. Eta, hamalau urterekin, euskaraz ezin diren satisfakzio poetikoak erdaraz bilatzen dira. Ez dauka erre-medorik.

Historiak eta historioak

Iaz, hemengo argitaletxe batentzat, galdezka ibili nintzen Alemaniako liburu dendetan, hurrek eta gaxteek zer irakurtzen duten gehiena. Han esan zidaten, haur eta gaxte literaturan Alemaniako modak Ingalaterrakoari jarraitzen diola. Eta bai Ingalaterran, bai Alemanian, historia nobelatua nagusitu dela azken urteotan. Abenduaren eta pertsonaia historiko famatuen kontuak, «literarioki» fantasiaz ondo jantziak.

Donostia gainean hor dago gaztelua zahar bat hautsita. Historia bat asma liteke, nahi diren pertsonaiekin eta gertaerekin, harri horien inguruan, ikus dezanak tokia errekonozitzeko moduan. *Butroe, etab.*, hor daude. Ez da berdin gaxte batek igandean familiarekin Oliteko gaztelua ikustea, edo

Kanpionen zenbait narrazio sentibera irakurri eta gero ikustea Oliteko gaztelua. Monastegi zahar erori bat Béquier irakurri eta gero ikustea, irudimena begiz beterik. Haur batentzat ere, Oliteko gaztelua Txanogorritxoren ipuina eta bai Oliteko gaztelua erabat itxuraldatzen dira.

Hara eta hona, gurasoek eramaten diuzte beren haurrak makina bat leku historikotara. Ez ligute kalterik egingo, harri zahar horiek bizi piska bat izango balute literatura fantastiko apur batez. Irakurgaiak erreferentzia konkretuak irabaziko lituzkete. Eta gure lurra literarioki errekupepatzen ere hobeto ibiliko ginazkete. Etxaidek egin zuen lan hark, historia zaharra literaturan asumitzeko, merezi luke jarraipena gazte literaturaren mailan.

Joxe AZURMENDI

IPAR EUSKAL HERRIKO HARPIDEDUNEI DEIA

Urteroko diru kobraketa egiten hasiak gara.

Eta ahal denik eta azkarren bukatu nahi genuke. Badakizue zergatik.

Horregatik eskatzen dizuegu, mesedez, ez ahazteko ordaintzea.

Bidal zuen dirua (3.500 pezeta), helbide honetara:

Zeruko Argia

Bureau 28 - 1

N.º 101 0390670

CREDIT AGRICOLE Chantaco

Saint Jean de Luz

Héxagoneko beste abonatuak ere helbide horretara igorri bezate beren dirua.

Oharra: Ez ahantzi ordaindu duzuela justifikatzen duen paper bat pagatzean eskatzea eta gero paper hori guri bidaltzea. Kontuak garbi eramateko.